

ויצא לאור ע"י
איחוד חסידי מונקאטש

מענינא דינא

טבילה באש

אמרו חז"ל (סנהדרין לט, א) אמר ליה ההוא מינא לרבי אבוהו, אלקיכם כהן הוא, דכתיב (שמות כה, ב) ויקחו לי תרומה, כי קבריה למשה במאי טביל, וכי תימה במיא, והכתיב (ישעיהו מ, יב) מי מדד בשעלו מים. אמר ליה בנורא, דכתיב (ישעיהו סו, טו) כי הנה ד' באש יבוא. והקשה המין ומי סלקא טבילותא בנורא. אמר ליה אדרבה, עיקר טבילותא בנורא הוא, דכתיב (במדבר לא, כג) כל אשר לא יבא באש תעבירו במים. לפום ריהטא נראים הגמרא כדברים של מה-בכך, בבחינת ענה לכסיל כפי אולתו (עיין במפרשים שם), אמנם אין זה נכון כלל וכלל.

כי הנה עוד אמרו חז"ל (מדרש משלי פכ"א כב): בשעה שנתנה תורה לישראל, זעו כל מלכי אדמה, באותה שעה נתקבצו כל מלכי אומות העולם אצל בלעם הרשע אמרו לו, בלעם מה טיבו של עולם כולו מתרעש, שמא הקב"ה מביא מבול של מים לעולם ומחריבו, אמר להם שוטים שבעולם כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול של מים לעולם. אמרו לו שמא מבול של מים אינו מביא, אבל מבול של אש מביא, אמר להם לא מבול של מים ולא מבול של אש, תורה הוא נותן לעמו. כלומר, כשישראל נצטוו להיטהר קודם מתן תורה, לא היה די בכביסת שמלתם וטבילה במים, אלא היו צריכין טהרה גם באש, כי עיקר טבילותא בנורא. אין זה דמיון בעלמא, אלא עיקר טהרה הוא טבילה באש. לתכלית זה הראה הקב"ה מראה האש הגדולה בעת מתן תורה, שישראל יטבלו בה מטומאתם. ואומות-העולם, כשראו טהרתן של ישראל, גם במים וגם באש, לא יכלו להבין זאת, ועל-כן חששו שמא מבול של מים מביא, או שמא מבול של אש מביא.

ובאמת, כל אחד מישראל, לפני שניגש למעמד הר סיני, ולקבלת התורה בחג השבועות, צריך להיטהר בטבילה של מים וגם בשל אש. כי שתי עניני טהרה הן, טהרת הגוף, אשר לזה מועיל טהרת מים. אך האדם בחטאיו פוגם ר"ל גם בטהרת נשמתו, ולנשמה מועילה רק טהרת אש, כי כל דבר הבא באש לא מועילה לו טהרת מים [וכמו הנשמה שטובלת לעתיד בנהר דינור, שהוא נהר אש]. גם כהיום ובדורינו, אפשר להיטהר בעיקר טבילותא, טבילה של אש, לזכות לטהרת הגוף וגם לטהרת הנפש. מסופר, שפעם בערב סוכות ישב הרה"ק בעל ישמח משה זצ"ל ולמד גמרא ותוספות עם נכדו. באמצע בא המשמש בקודש ושאל אם הרבי מוכן ללכת למקוה. כשיצא השמש אמר הישמח משה לנכדו: "הוא חושב שבלי מקוה אי אפשר לי לעסוק בעבודתי, הבה ואספר לך". וסיפר לו שפעם בא אל רבו החוזה מלובלין ז"ע ורצה להיכנס, ואמר לו הגבאי שאי-אפשר להכנס עכשיו. נתיישב בלבו שהדבר הוא מן השמים להראות לו שצריך לטבול לפני שיכנס לרבו. הלך להמקוה, וכשראה שהבור ריק אין בו מים, הלך וטבל בהנהר. בינתיים שאל החוזה למשמשו אם בא איזה אורח, וענה שר' משה'לע רצה להיכנס. גער בו החוזה שהיה לו להכניסו כי הוא ראוי ליכנס בכל עת. כשבא הישמח משה הכיר החוזה שזקנו ופאותיו רטובים ממים. שאל לו החוזה, האיך טבל, והלא אין מים בהמקוה. ענה שהלך לנהר. אמר החוזה "טוב, אבל עליכם לדעת שמי שאין לו מקוה יכול לטבול את-עצמו בנהר דינור".

אין זה רק מדריגת צדיקים, אשר אין אנו מתחילים אף להשיג דבריהם ושיחתם. דברים אלו, וטבילה זו, נאמרה לכל אדם ולכל זמן. על דרך שכתב הרה"ק בעל נועם אלימלך ז"ע (בצעטיל קטן אות א) "ידמה בנפשו ויצויר במחשבתו כאילו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים, והוא - בשביל קדושת השי"ת, שובר את טבעו ומפיל את עצמו להאש על קידוש השי"ת, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה...". כשאדם יתבונן במחשבתו, באמת ובתמים, ש"אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים והוא מפיל עצמו להאש", הרי טיהר את נפשו בעיקר טבילותא. אף אם לא טבל בפועל ובמציאות, עולה לו מחשבתו וקבלתו להיטהר בטהרה עיקרית. על-כן, כשניגשים לקבלת התורה, וכל לב יודע מרת נפשו, שעדיין צריך להיטהר גם טהרת הנשמה, להטבילה בנורא, מזכירים באקדמות "רבותהון דישראל קראי בשמעתא שבח רבון עלמא אמירא דכותא". מה שמוסרים נפשם למען השי"ת אף לגוב האריות, זו היא טהרתן, וזו עיקר טבילותא בנורא.

מקורות: דרשה מכ"ק מנחם אלט"ר שליט"א לפני הקדמות משנ"ע. מורה מלוה מלכה פרטמ מטומ מש"נ.

לאור ההלכה

עירוב וצורת-הפתח (ו)

מי שאינו מודה בעירוב

סיימנו פרק הקודם, שבעיר מוקף בצורת-הפתח, ואין אפשרות להשכיר רשות מכל עכ"ם שבעיר, אפשר להשכיר הרשות משר העיר, כי יש לו תפיסת יד בכל בתי העיר.

והנה, מחלל שבת דינו כנכרי לכל התורה, וכן לדן עירובי חצירות ושכירת רשות. וכמו שאין דירת נכרי זירה, ואינה אוסרת מדין עירובי חצרות, רק תקנה מיוחדת תקנו חז"ל שאם דרים שני ישראלים עמו, ישכירו רשות כדי שלא יבואו ללמוד ממעשיו, כן הוא במומר, שאין דירתו אוסרת, ורק מגזירת חכמים שוכרים רשותם. וכן כתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות עירובין ה"ט"ז) "ישראל שהוא מחלל שבת בפרהסיא, או שהוא עובד עבודה זרה, הרי הוא כגוי לכל דבריו... ושוכרין ממנו כגוי...". וכן הוא בש"ע (אורח חיים סימן שפה לחלל שבתות הפוסקים בגדר "ישראל מומר לחלל שבתות בפרהסיא", ועיין דרכי תשובה סימן ב ס"ק סח-עא, ושר"ת מנחת אלעזר חלק ג סימן כד).

כל זה לענין מחלל שבת בפרהסיא. אבל "צדוקים", כלומר אלו שאין מודים בדברי חכמים, אבל גם אין עוברים לחלל שבת בפרהסיא אף במילי דרבנן, לפי שיראים מהחכמים (תוספות עירובין סט, א ד"ה כאן במומר), על-זה ממשיך הרמב"ם "אם היה מן המינים, שאין עובדין עבודה זרה ואין מחללין שבת, כגון צדוקין ובייתוסין וכל הכופרים בתורה שבעל פה, כללו של דבר כל מי שאינו מודה במצות עירוב, אין מערבין עמו לפי שאינו מודה בעירוב, ואין שוכרין ממנו לפי שאינו כגוי...". וכן פסק המחבר (שם סעיף א).

להשכיר רשותם על-ידי שר העיר

הנה בקובץ "תורה מציון" (שנה חמישית [שנת תר"ס] חוברת ד, סימן כח) כתב הגאון ר' דוד שלמה סלאסטש דומ"ץ עיר אדעסא, לעורר על כל הענין של תיקון עירובין בעיירות, וחידיש לומר ששכירת רשות משר העיר לא יועיל בעיר שיש בה מצדוקים. כי הלוא שכירת רשות משר העיר אינו קנין גמורה, ורק שרשות נכרי שאינו אוסר על-פי דין, אלא משום גזירה שלא ילמדו ממעשיו הצריכו לשכור ממנו, על זה סמכין על שכירת רשותו משר העיר. אבל מצדוקי, שדירתו אוסר על-פי דין כדירת ישראל, אין לסמוך על קניית הרשות של שר העיר.

רבינו בעל מנחת אלעזר ז"ע יצא בחריפות נגד דברים אלו (בנימוקי אורח חיים סימן שצא ס"ב), "כי על ידי זה נוציא לעז ח"ו על הראשונים, רבותינו ואבותינו הקדושים ז"ע, אשר בצלם אנו חיים בגלותנו בדורות האחרונים, אשר הוציאו בשבת קודש בעריהם,

וממילא בתורה שבעל פה. ולא ידעו ולא יבינו גם כן בין איסור תורה שבכתב או לעירוב שהוא תורה שבעל פה, וזה ברור לכל יודע ומבין בדורותינו (דורות השמד האחרונים האלו ר"ל). ואם כן לא שייך כלל מה שכתב הרמב"ם ושאר פוסקים אם הוא אינו מודה בעירוב שאינו מערבין עמו, דכופרים בימינו אינם מחלקים כלל לעירוב דרבנן או איסור כרת דאורייתא, ובחשיכה יתהלכו בכפירה גמורה".

ועל-כן "ודאי ששכירות מהשר או משכירו ולקיסו מהני... גם במקום שדלים פושעים מחללי שבת, ומי שאינם מודים בעירוב, וכיוצא, דינים כנכרי, ולכולם יש רשות לשר העיר או לשכירו ולקיסו להעמיד שם חיל כ"ו, וזה פשוט... ואין לנו אלא דברי חז"ל בתקנתם, הם אמרו והם אמרו, והחליטו בשולחן ערוך (אשר באורם נלך ונראה אור עד ביאת המשיח במהרה בימינו) כי מהני שכירה משר העיר או משכירו ולקיסו כנהוג בכל תפוצות ישראל, ופשוט דיש רשות לשר העיר ושוטריו גם על הרשעים הכופרים ומחללי שבתות...".

ומציין רבינו ז"ע: "שוב ראיתי בשר"ת גינת וורדים הספרדי (כלל ג סימן כב) שכתב "יפה כח השכירות מן הגזבר [היינו שר העיר], משום שיש צדוקים בהעיר... וכשנשכיר מן הגזבר נמצא בתייהם גם הם מושכרים אצלנו בנידא דמלכותא, ושוב אינם אוסרים עלינו, עד כאן לשונו בגינת וורדים, והיינו כדברינו דשכירות מן השר מהני גם בצדוקים ומינים" [ועיין עוד בחזון איש סימן פז סק"ג ש"בזמנינו כששוכרים רשות מהשר מהני לכולם... ומי שאינו מודה בעירוב, אין להם חלק באמונה כלל, ודינם כעכ"ם, וממילא מהני שכירות, עיי"ש].

בכל העיירות גדולות טלטלו בעירוב

והנה, גם דומ"ץ אדעסא, הרגיש שבדבריו מפיל כל ענין של עירוב בכל העיירות, על כן כתב ש"לא רב הוא מספר הערים שתיקנו בהן עירובין לכל העיר כולה, וגם אלו שנתקנו משנים רבות בזמן שכל ישראל היו בחזקת שומרי שבת כו", ע"ל. גם על זה יוצא רבינו ז"ע בחריפות, שהם "ללא אמת וצדק. כי נודע בכל עיירות הגדולות הישנות בפולין וגאליציען, וכמו קראקא ולבוב, אשר ישבו בה כסאות למשפט רבותינו הקדושים בעלי השולחן-ערוך ונושאי כליו אשר מפיהם אנו חיים, ואחריהם גאוני הדור רבניהם ומוריהם עד הדור הזה, והיה בהם מעולם עירובין וטלטול בתוך העיר על ידי רשות וקנייה משר העיר, אם כי היו בהם (אין נפקא מיניה במספר במעט או רב) בתוכם מחללי שבתות וכופרים כנועד לכל, ואיני צריך להאריך בדברים פשוטים".

המה בכבודם בעצמם נשאו דבר מה באמתחותיהם", כי הלוא "אין עיר גדולה או לפעמים קטנה שאין בה על"פ פושע אחד המחלל שבת בעוה"ר בדור האחרון, ונמצאו כל רבותינו כ"ו כולם חללו שבת קודש ח"ו. ישתקעו הדברים זרים, בלתי ראויים להיות נאמרים".

זאת ועוד, "נודע מה שאמרו חז"ל (שבת י"ד, ב) בשעה שתיקן שלמה עירובין יצתה בת קול אם חכם בני ישמח לבי גם אני, והטעם נודע יען כי הוא דבר שאי אפשר לזהו בלתי להוציא מפתח ביתו, על כן כשתיקן זאת הוא תיקון גדול לשמירת שבת. ואם יהיו אסורים מחמת פושעי ישראל אחד הדור בעיר, נפל פיתא (דעירובא) בבירא... גם צורת הפתח נסגרו, לאשר לא יתירו אין יוצא ואין בא להוציא מאומה. ובאשר הוא דבר שאי אפשר, ובעל כרחך יעברו ויהיו כולם מחללי שבת קודש בכל הדברים בין דאורייתא בין מדבריהם, ויצאו מהדת ח"ו... הרי שהוא הירוס גמור לתיקון שלמה המלך...".

צדוקים שבימינו

והטעם שמועיל גם על דירת צדוקים שבימינו, כותב רבינו ז"ע, כי כתב הש"ך (יורה דעה סימן ב סק"ד) בשם תשובות רבינו בצלאל אשכנזי (סימן ג) לענין ההלכה (עיין יורה דעה שם סעיף ט) ששחיתת צדוקי כשר אם ישראל עומד על גביו, "שכל זה רק לצדוקים בזמן הקודם שהיו להן כמה מדות טובות, אבל באלו הקראים שבזמן הזה, שקלקלו מעשיהם... שחיתתן אסורה אפילו ישראל עמד על גביו וראה ששחט יפה", עיי"ש. וכהאי גוונא גם לענין שבת ועירוב, שכעת דינם כמו נכרים גמורים, עיי"ש [ועיין עוד בדרכי תשובה (שם ס"ק קד) בשם ספר יריעות שלמה (אות ו) שכתב "שאיין ללמוד מדין צדוקי - לישראל שאינו מאמין לדברי חז"ל ואינו מאמין לתורה שבעל-פה שיהי אחד עומד על גביו, דדוקא צדוקי ובייתוסים שאין עושין בשאט נפש, רק שמנהג אבותיהם בידיהם הוא דמקילין, אבל בישראל שאינו מאמין בתורה שבעל-פה ולדברי חז"ל, דינו כמומר לעכ"ם וכמו שחיתת נכרי ומומר לחלל שבתות ולכל הדברים ולא מהני בודק סכין ואחד עומד על גביו. ועיין עוד בספר דעת תורה (סוף סק"ו) שסיים כן לדינא, דמי שמדעת עצמו אינו מאמין בדברי חז"ל הוי אפיקורס ודינו כעכ"ם"].

ובפרט, כותב רבינו ז"ע, הלוא לא כצדוקים וכותים שמלפנים, הרשעים שבימינו. כי בימינו "הם כופרים על פי דעות נפסדות של כתבי הכופרים בייבעל-קריטיקער, שמכחישים בתורת משה מן השמים ובסיבה ראשונה מאתו יתברך שמו, אשר בכל תורה שבכתב מכחישים,